

APDROŠINĀŠANAS LĪGUMA REGULĒJUMS LAIKA GRIEŽOS: PROF. BUNGES KODIFIKĀCIJA UN MŪSDIENAS

REGULATION OF THE INSURANCE CONTRACT IN THE TURN OF TIME: PROF. BUNGE'S CODIFICATION AND TODAY

Vadims Mantrovs, *Dr. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Civiltiesisko zinātņu katedras asociētais profesors

Summary

The author considers the regulation of the insurance contract from the perspective of regulatory approach, starting with Prof. Bunge's Codification (Part III of the Baltic Local Laws Collection "Civil Laws") to this day. The discussion concerns three different approaches used for regulation of insurance contract in different periods. The discussion starts with Prof. Bunge's approach while drafting the Codification of 1864 – the predecessor of the current Civil Law. Afterwards, the approach used by the Latvian legislator is analysed, as the Civil Law was drafted in 1930s, leading to its adoption in 1937 in conjunction with the drafting of commercial law regulation. Finally, the author considers the modern approach to insurance contract regulation after the restoration of the Civil Law in 1992–1993, which is currently carried out within a separate legal act, i.e. the Insurance Contract Act. The article ends with the conclusion summarising the discussion reflected in the article.

Atslēgvārdi: apdrošināšanas līguma regulējums, prof. Bunge kodifikācija, Civillikums, likumdevēja pieeja, Latvija

Keywords: regulation of insurance contract, Prof. Bunge's Codification, Civil Law, the legislator's approach, Latvia

Ievads

Apdrošināšanas līgums¹ kā viens no saistību tiesiskiem līgumiem mūsdienās tiek uztverts par tipisku (nominētu) līgumu, jo tiek pakļauts normatīvajam regulējumam.² No apdrošināšanas līguma regulējuma viedokļa nozīmīgs ir gan pašreizējais regulējums, gan iepriekšējais regulējums, kas ļauj saprast gan pašreizējo regulējumu, gan tā evolūciju. Tomēr ne mazāk būtisks ir apdrošināšanas līguma regulējuma

¹ Šis raksts aptver vienīgi tiešo apdrošināšanu un neattiecas uz pārāpdrošināšanu.

² Par līgumu klasifikāciju tipiskos un atipiskos līgumos sk., piem., Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 183.–184. lpp.

saturs, kā arī likumdevēja pieeja šā regulējuma paredzēšanā, kas ietekmē gan šā regulējuma vietu tiesību sistēmā, gan tā izpratni. Tāpēc raksta mērķis ir raksturot tās pieejas, kuras pastāvējušas Latvijā saistībā ar apdrošināšanas līguma regulējuma paredzēšanu. Vienlaikus raksts sniedz savu artavu prof. Fridriha Georga fon Bunges sastādītās un pirms 160 gadiem apstiprinātās privāto tiesību kodifikācijas³ (prof. Bunges kodifikācija) ietekmes uz mūsdienu Latvijas civiltiesībām no atsevišķa saistību tiesību līguma kā apdrošināšanas līguma viedokļa izpētē.

Apdrošināšanas tiesisko attiecību regulējuma pirmsākumi mūsdienu Latvijas teritorijā meklējami pirms vairākiem gadsimtiem, un tāpēc apdrošināšanas tiesisko attiecību regulējums nebūtu Latvijā uztverams vienīgi par jaunāko laiku fenomenu.

Kā pirmo nozīmīgo apdrošināšanas līguma regulējuma avotu mūsdienu Latvijas teritorijā var minēt Rīgas pilsētas statūtus un tiesības (*Der Stadt Riga Statuta un Rechte*), kas izstrādātas 1673. gadā. Prof. Voldemārs Kalniņš norādījis: lai gan šis tiesību avots nebija oficiāli apstiprināts, to piemēroja tiesu praksē līdz pat 1864. gadam.⁴ Rīgas pilsētas statūti un tiesības saturēja apdrošināšanas līguma regulējumu 16 pantu apjomā⁵, kas bija nozīmīgs regulējuma avots, par kura aktualitāti pirmām kārtām liecina šā regulējuma norādīšana apdrošināšanas tiesību literatūrā.⁶ Tomēr šajos pantos ietvertais regulējums pamatā attiecās uz jūras apdrošinājumu, tāpēc nevar tikt uztverts kā vispārīgs apdrošināšanas līguma regulējums. Jāatzīmē, ka Rīgas pilsētas statūtos un tiesībās ietvertais apdrošināšanas līguma regulējums līdzšinējā tiesību literatūrā ir maz pētīts un tāpēc joprojām gaida savus pētniekus.

Nākamais nozīmīgais regulējuma avots apdrošināšanas tiesību regulējumā – prof. Bunges kodifikācija, kuru jau var dēvēt par mūsdienīgu apdrošināšanas līguma regulējumu, tomēr, kā tālāk raksturots, šis regulējums bija fragmentārs un visai nosacīti ierobežoja apdrošināšanas līguma līdzēju privātautonomiju. Prof. Bunges kodifikācijas pamatā esošo regulējumu raksturosim raksta pirmajā nodaļā.

1. Apdrošināšanas līguma regulējums prof. Bunges kodifikācijā

Prof. Bunges kodifikācijas sākotnējā (un arī vēlākā) redakcija ietvēra sevī apdrošināšanas līguma regulējumu. Šis regulējums pamatojās uz **ieradumu tiesībām**, kas tieši norādīts kā šā regulējuma avots (krievu val.: *обычное право*⁷; vācu val.: *Gewohnheitsrecht*⁸).⁹ Tātad šo regulējumu noteica toreizējā apdrošināšanas prakse, kas tika

³ Baltijas vietējo likumu korojuma III daļa “Civiltiesības” (oficiālais nosaukums krievu valodā: Сводъ местныхъ узаконеній губерній Остзейскихъ. Часть Третяя. Законы гражданские; vācu val.: Provincialrecht der Ostseegouvernements. Dritter Theil. Privatrecht. Liv-, Est- und Curlaendisches Privatrecht) (prof. Bunges kodifikācija).

⁴ Kalniņš V. Latvijas PSR valsts un tiesību vēsture, I. Rīga: Zvaigzne 1972, 175. lpp.

⁵ Der Stadt Riga Statuta un Rechte. Riga: W. F. Häcker, 1868, S. 58–60.

⁶ Loebers A. Tirdzniecības tiesību pārskats. Rīga: Valters un Rapa, 1926, 422. lpp.

⁷ Сводъ гражданскихъ узаконеній губерній Остзейскихъ, повелениемъ Государя Императора Александра Николаевича составленный. Сводъ местныхъ узаконеній губерній Остзейскихъ. Часть Третяя. Законы гражданские. С.-Петербургъ: Типографія Второго Отделения Совственной Е. И. В. Канцелярии, 1864, с. 693.

⁸ Provincialrecht der Ostseegouvernements. Dritter Theil. Privatrecht. Liv-, Est- und Curlaendisches Privatrecht. Zusammengestellt auf Befehl des Herrn und Kaisers Alexander II. St. Petersburg: Buchdruckerei der Zweiten Abtheilung Seiner Kaiserlichen Majestät Eigener Kanzlei, 1864, S. 737.

⁹ Piezīme pie prof. Bunges kodifikācijas 4359. panta.

pozitivēta šajā kodifikācijā. Jāņem vērā, ka prof. Bunges kodifikācija tā pieņemšanas laikā un arī vēlāk, pagājušā gadsimta 20. un 30. gados, nebija vienīgais normatīvais akts, kas pašreizējā Latvijas teritorijā regulēja apdrošināšanas līgumtiesiskās attiecības, taču raksta tematikas un apjoma dēļ citi normatīvie akti netiks aplūkoti.¹⁰

Kā tālāk šajā nodaļā pamatots, no apdrošināšanas līguma **regulējuma pieejas** viedokļa prof. Bunges kā kodifikācijas sastādītāja (proti, kodifikatora) mērķis bija paredzēt vien fragmentārus apdrošināšanas līguma regulējuma noteikumus, apdrošināšanas līguma noteikumu regulējumu pamatā atstājot apdrošināšanas līguma līdzēju (pamatā – apdrošinātāja) ziņā.

Apdrošināšanas līguma regulējums tika ietverts prof. Bunges kodifikācijas Ceturtās daļas “Saistību tiesības” Piecpadsmitās nodaļas ar nosaukumu “Līgumi, kuri pamatoti ar risku” (vācu val.: “Von Glücksverträgen”) Ceturtajā apakšnodaļā, kuras nosaukums bija “Par apdrošināšanas līgumu” (atbilstoši norādīts kodifikācijas teksts krievu un vācu valodā). Šim apdrošināšanas līguma regulējumam bija pavisam četri panti, t. i., prof. Bunges kodifikācijas 4359.–4362. pants. Kā jau redzams no pieticīgā pantu skaita, šajos pantos ietvertais apdrošināšanas līguma regulējums nebija uztverams par pilnīgu un attiecās uz fragmentāru atsevišķu apdrošināšanas līguma aspektu regulējumu.

Prof. Bunges kodifikācijas 4359. pants paredzēja apdrošināšanas līguma kā viena no saistību tiesību līgumiem legāļdefinīciju. Šis pants noteica, ka

“[a]pdrošināšanas līgumā viena no pusēm ar noteiktu prēmiju uzņemas atbildību par kaitējumu, ko otra varētu ciest bez viņa vainas kāda noteikta notikuma iestāšanās gadījumā.

Piezīme. Tālākie panti pamatoti uz parastajām tiesībām.”¹¹

Kā redzams no šajā normā ietvertās apdrošināšanas līguma legāļdefinīcijas, tā satur divu aspektu regulējumu: 1) apdrošināšanas līgumiskās attiecības, kas ir visai tuvas pašreizējai apdrošināšanas līguma legāļdefinīcijai, kura ietverta Apdrošināšanas līguma likuma¹² (ALL) 1. panta pirmās daļas 7. punktā; 2) apdrošināšanas līguma būtiskās sastāvdaļas, kuras saistāmas gan ar tieši šajā legāļdefinīcijā nosauktām sastāvdaļām (apdrošināmais risks un apdrošināšanas prēmija), gan arī ar netieši no legāļdefinīcijas formulējumiem nosakāmām (apdrošināmais objekts, apdrošināmā interese un apdrošinājuma summa)¹³, kas atbilst mūsdienu apdrošināšanas līgumu regulējumam¹⁴. Tas, ka šajā pantā ietvertā apdrošināšanas līguma legāļdefinīcija neietver visas būtiskās sastāvdaļas, ir ticis iepriekš norādīts tiesību literatūrā.¹⁵

¹⁰ Par šiem normatīviem aktiem sk. Loebers A., 1926, 422. lpp.; Krūmiņš G. Apdrošināšana Baltijas valstīs un Somijā. Rīga: J. Krūmiņš, 1935, 16.–20. lpp.

¹¹ Šeit un tālāk prof. Bunges kodifikācijas pantu tulkojumam par pamatu izmantots teksts krievu valodā, kam bija priekšroka pār tekstu vācu val. Vienlaikus teksts krievu valodā tika kritizēts, arī par komentējamo pantu (Loebers A., 1926, 423. lpp.).

¹² Apdrošināšanas līguma likums: LV likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 97, 2018.

¹³ Secinājums par pēdējiem diviem ir tieši apstiprināts, bet par pirmo netieši prof. Bunges kodifikācijas komentārā, ko sagatavoja prof. V. Bukovskis (Буковскій В. Сводъ гражданскихъ узаконеній губерній Прибалтійскихъ съ продолженіемъ 1912–1914 г. г. и съ разъясненіями въ 2 томахъ. Томъ II, содержащій Право требованій. Рига: Типографія Г. Гемпель и Ко, 1914, с. 1915).

¹⁴ Sk. Mantrovs V. Apdrošināšanas tiesības. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2018, 125.–127. lpp.

¹⁵ Loebers A., 1926, 424. lpp.

Vienlaikus jāņem vērā, ka viens no apdrošināmā riska elementiem – nenoteiktība¹⁶ – regulēts atsevišķi 4361. pantā. Šis pants paredzēja, ka

“[a]pdrošināšanas līgums ir spēkā neesošs, ja jau tā noslēgšanas brīdī zināja: apdrošinātājs par nelaimju iestāšanos vai apdrošinājuma ņēmējs par draudošā apdraudējuma novēršanu.”

Šajā normā regulētais nenoteiktības jēdziens pamatots ar tās subjektīvu raksturu, kas atšķiras no mūsdienu apdrošināšanas līgumtiesībām, kurās nenoteiktība kā viens no apdrošināmā riska elementiem uztverts par objektīvu kategoriju. Apskatāmajā normā nenoteiktības uztvere par subjektīvu kategoriju atspoguļota vārdā “zināja”, tādējādi to piesaistot kāda līdzēja zināšanai, nevis uztverot kā objektīvu pastāvošu parādību, kā tas ir mūsdienās.¹⁷

Prof. Bunges kodifikācijas 4360. pants tālāk regulēja vairākkārtīgas apdrošināšanas (angļu val.: *multiple insurance*) aizliegumu, kas cieši saistīts ar kompensācijas principu, kas ir viens no mūsdienu apdrošināšanas tiesību principiem¹⁸. Šis pants saturēja šādu regulējumu:

“Aizliegts apdrošināt vienu un to pašu priekšmetu par visu tās vērtību vairāk kā vienu reizi; pretējā gadījumā par spēkā esošu tiek uzskatīts tikai pirmais līgums. Taču nav aizliegts ne apdrošināt vairāku personu vienus un tos pašus priekšmetus par dažādām to vērtības daļām, ne arī nodrošināt apdrošinājuma ņēmējam sava apdrošinātāja maksātspēju.”

Kā redzams no šajā pantā ietvertā regulējuma, prof. Bunges kodifikācija nepieļāva vairākkārtīgu apdrošināšanu, nosakot, ka tās gadījumā ir spēkā pirmais apdrošināšanas līgums. Vienlaikus tiek paredzēti vairāki gadījumi kā ieteikumi (krievu val.: *подсказки*) līdzējiem, proti, apdrošināt apdrošināšanas objektu pie katra apdrošinātāja dažādās tā vērtības proporcijās (ar apsvērumu, lai nebūtu pārsniegta tā kopējā vērtība atbilstoši visiem līgumiem) un apdrošinātāja maksātspēju, kas mūsdienās nav parasti apdrošināmais risks. Apskatāmajā pantā ir ietverta atšķirīga pieeja no mūsdienu apdrošināšanas līguma regulējuma, saskaņā ar kuru tiek piemērots proporcijas princips: katrs apdrošinātājs izmaksā apdrošināšanas atlīdzību proporcionāli katrā apdrošināšanas līgumā noteiktajai apdrošinājuma summai.¹⁹

Visbeidzot, prof. Bunges kodifikācijas 4362. pants paredzēja noteikumu par apdrošinātāja informēšanu par apdrošinātā riska iestāšanos. Atbilstoši šim pantam,

“[k]ad iestājas tas kaitējums, par kura atlīdzināšanu panākts apdrošinājums, apdrošinājuma ņēmējam ir pienākums nekavējoties par to paziņot apdrošinātajam, pretējā gadījumā atbildot viņam par visiem zaudējumiem, kas radušies kavējuma dēļ.

Piezīme. Sīkāki noteikumi par jūras apdrošinājumu iekļauti Tirdzniecības nolikumā, bet par cita veida apdrošināšanu sabiedrībās, kuras nodibinātas ar šādu mērķi – to statūtos.”

¹⁶ Otrs ir nejausība (sk. Mantrovs V., 2018, 69. lpp.).

¹⁷ Sk. ALL 1. panta pirmās daļas 13. punktu.

¹⁸ ALL 1. panta pirmās daļas 18. punkts.

¹⁹ ALL 44. panta pirmā daļa.

Atbilstoši šajā pantā ietvertajam regulējumam informēšanas pienākums pamatots ar ģenerālklauzulu “nekavējoties”, kas pēc būtības atbilst tam regulējumam, kas ietverts pašlaik spēkā esošā apdrošināšanas regulējumā.²⁰ Atbilstoši tā laika apdrošināšanas praksei šis informēšanas pienākums atbilstoši minētajai ģenerālklauzulai bija noteikts apdrošinātāju statūtos un variējās no 3 līdz 8 dienām.²¹ Tāpat no panta piezīmes redzams, ka speciāli noteikumi paredzēti citos normatīvos aktos, proti, jūras apdrošinājums regulēts atsevišķā ārējā normatīvā aktā, kamēr sabiedrību statūtos varēja ietvert to piedāvāto apdrošināšanas veidu noteikumus. Tas nozīmēja, ka apdrošinājumaņēmējs nevarēja atsaukties uz statūtu nezināšanu.²² Vienlaikus statūtu noteikumi tika uztverti par apdrošināšanas līguma sastāvdaļu.²³

Jāatzīmē, ka prof. Bunges kodifikācijā ietvertais apdrošināšanas līguma regulējums netika vēlāk grozīts un saglabājās tā sākotnējā redakcijā līdz pat šīs kodifikācijas pēka zaudēšanai.

2. Civillikuma izstrādātāju pieeja

Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma (turpmāk – Civillikums) izstrāde notika pagājušā gadsimta 30. gados.²⁴ Civillikuma pamatā esošā likumdevēja pieeja nesaraujami saistīta ar tolaik notiekošo tirdzniecības tiesību regulējuma veidošanos. Latvijas likumdevējs, atbalstot (līdzīgi kā šobrīd)²⁵ privāttiesību dualisma teoriju, nolēma tirdznieciskos darījumus, tostarp apdrošināšanas līgumu, **regulēt ārpus** Civillikuma atsevišķā normatīvā aktā.²⁶ Tādējādi Civillikumā vairs netika ietverts apdrošināšanas līguma regulējums – pretēji prof. Bunges kodifikācijai. Tā laika tiesību literatūrā šāda nostāja netika kritizēta. Piemēram, prof. Sinaiskis 1940. gadā izdotajā grāmatā par Latvijas civiltiesību apskatu aprobežojas vien ar sausu norādi, ka “Jaunais kodekss apdrošinājuma līgumu neregulē, bet Civillikumu Kopojumā (4359.–4362. p.) šāds līgums ir normēts”.²⁷ Līdzīgs viedoklis pausts tiesību literatūrā arī dažus gadus agrāk, norādot, ka “[p]rivātais apdrošinājuma līgums [...] ir Latvijas tiesībās viens no vājāki normētiem līgumiem”.

Tomēr bija jau vērojama pieejas maiņa apdrošināšanas līguma regulējuma izstrādē. Toreizējā Latvijas likumdevēja pieeja atšķīrās no prof. Bunges kodifikācijas pieejas, jo paredzēja atteikties no apdrošināšanas līgumu regulēšanas Civillikumā kā Latvijas privāto tiesību kodifikācijā. Vienlaikus Latvijas likumdevējam bija jāsoļo solī ar laiku

²⁰ ALL 27. panta pirmā daļa.

²¹ Буковский В., 1914, с. 1919.

²² Ibid., с. 1920.

²³ Grīnbergs J. Piezīmes sakarā ar Latvijas tirdzniecības tiesību problēmām. Jurists, Nr. 7–8, 1936, 1. oktobris.

²⁴ Mantrovs V. Latvijas Republikas 1937. gada Civillikums. Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/160216-Latvijas-Republikas-1937-gada-Civillikums> [aplūkots 18.03.2024.].

²⁵ 2008. gada 18. decembra Grozījumu Komerclikumā anotācija. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/CA622B7AA262009CC225736B004CDA92?OpenDocument> [aplūkots 18.03.2024.].

²⁶ Tas nenozīmēja, ka tirdzniecības tiesību regulējumā nebija atsaucies uz apdrošināšanas līgumu (sk. 1933. gada Noteikumu par tirgotājiem 1. panta 3. punktu; Grīnbergs J., 1936).

²⁷ Sinaiskis V. Latvijas civiltiesību apskats: Lietu tiesības. Saistību tiesības. Rīga: Latvijas Republikas Tieslietu m-jas Tiesiskās inform. centrs, 1996, 225. lpp.

un jāregulē apdrošināšanas līgums nevis fragmentāri, kā prof. Bunges kodifikācijā, bet gan atbilstošā apjomā. Lai risinātu apdrošināšanas līguma regulējuma nepilnīgo raksturu un regulētu to mūsdienīgi, pagājušā gadsimta 30. gados tika domāts par apdrošināšanas līguma regulējumu, kas tiktu ietverts atsevišķā likumā. Tas bija iemesls atsevišķa apdrošināšanas līguma regulējuma likumprojekta izstrādei. Kā šajā saistībā norādīts pagājušā gadsimta 30. gadu tiesību literatūrā, “Finanču ministrija izstrādājusi ļoti plašu (ap 150 pantu) likumprojektu par apdrošinājuma līgumu”.²⁸ Tomēr šis likumprojekts tā arī neieraudzīja dienasgaismu kā pieņemts likums, tas arī nav komentēts tā laika tiesību literatūrā, piemēram, par tā tekstu, cik zināms šo rindu autoram, nav publicēti raksti nedz “Juristā”, nedz “Tieslietu Ministrijas Vēstnesī”.

Interesanti, ka vēl 1931. gadā prof. A. Lēbers raksturoja apdrošināšanas līguma regulējuma unifikācijas ideju starptautiskā mērogā, aicinot juristus pieteikties Latvijas nacionālās grupas darbā un izteikties par jautājumiem, kas būtiski šādā regulējumā. Jautājumu saraksts tika publicēts “Tieslietu Ministrijas Vēstnesī”; starp citu, vairāki jautājumi varētu būt aktuāli joprojām.²⁹

3. Mūsdienu pieeja

Civillikuma atjaunošanas gaitā 1992.–1993. gadā tā teksts netika papildināts ar apdrošināšanas līguma regulējumu, tas nav darīts arī vēlāk ar grozījumiem Civillikumā.³⁰ Tāpēc pašlaik Civillikums neparedz apdrošināšanas līguma kā tipiska saistību tiesību līguma regulējumu. Tomēr nevar teikt, ka Civillikuma regulējums vispār neattiecas uz apdrošināšanas līgumu. Apdrošināšanas līgumam kā saistību tiesību līgumam piemērojams vispārīgais tiesiska darījuma un saistību tiesību līguma regulējums, kas ietverts Civillikuma Saistību tiesību daļā. Latvijas likumdevējs **turpināja** pirmskara likumdevēja pieeju, kas pamatojās ar to, ka apdrošināšanas līgums uztverams kā tipisks saistību tiesību līgums, taču tā regulējums paredzams atsevišķā normatīvā aktā, bet ne Civillikumā. Pirmais normatīvais akts, kas pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas saturēja apdrošināšanas līguma regulējumu, bija likums “Par apdrošināšanas līgumu”³¹ (LPAL). Šis normatīvais akts pieņemts 1998. gada 10. jūnijā un spēkā stājās tā paša gada 1. septembrī. LPAL zaudēja spēku 2018. gada 1. jūnijā, kad spēkā stājās pašlaik spēkā esošais ALL.³² Interesanti, ka pretēji LPAL ALL nesatur norādi uz to, ka apdrošināšanas līguma regulējumam piemērojams Civillikums³³ (izņemot atsevišķas norādes uz Civillikuma Saistību tiesību daļu³⁴).

²⁸ Grīnbergs J., 1936.

²⁹ Loebers A. Jautājumā par apdrošināšanas tiesību unifikāciju. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, Nr. 8–9, 01.08.1931.

³⁰ Mantrovs V. Latvijas Republikas 1937. gada Civillikums.

³¹ Par apdrošināšanas līgumu: LV likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 188/189, 1998.

³² Par jaunā likuma ieviestām izmaiņām sk. Mantrovs V. Apdrošināšanas līguma likums un 33 izmaiņas vispārīgajā apdrošināšanas līguma regulējumā. Grām.: Satversmē nostiprināto vērtību aizsardzība: dažādu tiesību nozaru perspektīva: Latvijas Universitātes 77. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2019, 229.–242. lpp.

³³ Likums “Par apdrošināšanas līgumu”, 6. panta trešā daļa.

³⁴ ALL 14. pants, 15. panta pirmā daļa.

Vienlaikus jāņem vērā, ka ALL satur vispārīgo apdrošināšanas līguma regulējumu, kamēr speciālais regulējums atsevišķiem apdrošināšanas veidiem (pamatā jūras apdrošinājums, obligātā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana) ietverts citos normatīvos aktos.³⁵

Likumdevēja pieeja, paredzot apdrošināšanas līguma regulējumu atsevišķā likumā, nodalot to no pārējo saistību tiesību līgumu regulējuma Civillikumā³⁶ (vai Komerclikumā, ja uztver apdrošināšanas līgumu kā komercdarījumu³⁷), nevar tikt raksturota kā veiksmīga. Šāds apsvērums saistīts ar vairākiem iemesliem: vienotas terminoloģijas nodrošināšanas nepieciešamība (ALL satur vairākas terminoloģiskas nekonsekvences), liekvārdības izskaušana (piemēram, ALL atkārto vispārīgos saistības izbeigšanās gadījumus³⁸) un vienota unificēta regulējuma paredzēšana saistību tiesību (vai komercdarījumu, ja apdrošināšanas līgumu pašreizējā Latvijas situācijā atzītu par komercdarījumu, kam šo rindu autors nevar piekrist) regulējumā, kas ļautu mazināt (bet ne pašreizējā tiesiskā situācijā pilnībā novērst) līgumu tiesību sadrumstalotību Latvijas privāto tiesību sistēmā. Tomēr šāda izšķiršanās ir tiesībpolitiska un atkarīga no Latvijas likumdevēja gribas. Vismaz pagaidām nekas neliecina, ka Latvijas likumdevējs no pašreizējās pieejas apdrošināšanas līguma regulējuma paredzēšanā varētu atteikties.

Kopsavilkums

Raksts raksturo prof. Bunges kā kodifikatora un likumdevēja pieejas apdrošināšanas līguma regulējuma paredzēšanā gan no saturiskā viedokļa, gan no šī regulējuma vietas saistību tiesību sistēmā. Ja prof. Bunges kodifikācijā apdrošināšanas līguma regulējums bija fragmentārs, jo apdrošināšanas līguma regulējums pamatā saistījās ar tā ietveršanu līgumā, tostarp apdrošināšanas sabiedrību statūtos, tad Latvijas likumdevēja pieeja Civillikuma izstrādē un pēc Civillikuma atjaunošanas saistījās ar apdrošināšanas līguma regulējuma paredzēšanu atsevišķā normatīvā aktā. Šāda regulējuma pieeja nav uztverama viennozīmīgi, kā tas raksturots rakstā. Līdz ar to būtu apsverama apdrošināšanas līguma regulējuma paredzēšana Civillikumā kā Latvijas privāto tiesību kodifikācijā, cenšoties mazināt līgumu tiesību sadrumstalotību Latvijas privāto tiesību sistēmā.

³⁵ Mantrovs V., 2018, 55.–56. lpp.

³⁶ Ar atrunu, ka arī citi normatīvie akti paredz saistību tiesību līgumu regulējumu (Torgāns K. Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: TNA, 23.–24. lpp.).

³⁷ Par šo rindu autora kritiku šādam viedoklim sk. Mantrovs V., 2018, 155. lpp.

³⁸ ALL 35. panta pirmā daļa, otrās daļas 1. teikums.